

BESZÉLGETÉS ZURBÓ DOROTTYÁVAL

Könnyű leckék

MÉSZÁROS MÁRTON

ZURBÓ DOROTTYA DOKUMENTUMFILMJE, A KÖNNYŰ LECKÉK EGY SZOMÁLIAI MENEKÜLT LÁNY FINOMAN ÁRNYALT TÖRTÉNETE.

• Szükség van egy olyan filmre, mint amilyen a Könnyű leckék, a mai Magyarországon?

Minden dokumentumfilmre szükség van, ami közelebb hoz a nézőkhöz egy embert, akinek vágyai, érzései, céljai és küzdelmei vannak. A dokumentumfilmek segítségével megtapasztalhatunk olyan élethelyzeteket, amelyeket a saját szociális és kulturális közegünkben nem lenne lehetőségünk. Kafia történetével az volt a célom, hogy megmutassam egy idegen kultúrába való beilleszkedésnek azt az oldalát, amit a médiából nem ismerünk. A hétköznapi helyzetekről és nehézségekről akartam mesélni, arról, amit egy idegen a saját bőrén megtapasztal, kezdve a nyelvtanulás nehézségeitől a kulturális dogmák ledöntéséig.

• Ezért is nem egy konkrét jelenséget, hanem egy arcot, egy embert helyezett a fókuszba.

Az európai és a magyar közbeszédben gyakran utalunk a menekültekre homogenen tömegként. A dokumentumfilmeknek pont az a dolga, hogy arcot adjanak ennek a tömegnek, hogy megmutassák benne az individuumot, az egyéni sorsokat és vívódásokat.

• Segítik a dokumentumfilmek az integrációt?

Igen, segíthetik, hiszen a filmnézés során megismerhetünk olyan sorsokat és élethelyzeteket, amelyek üzenetértékűek lehetnek. Azt hiszem, az érzelmi bevonódás és a katarzis jó esetben empátiát szül, és talán a saját előítéleteink újragondolására készítenek.

• Miként talált rá Kafára, a szomáliai otthonából tizenöt évesen – a jobb élet reményében – elmenekült lányra, akinek egy VIII. kerületi gyermekotthonban és egy középiskolában történő beilleszkedését követte nyomon a dokumentumfilm?

Négy évvel ezelőtt, amikor a DocNomads Nemzetközi Dokumentumfilm-rendező Mesterképzés keretein belül Brüsszelben tanultam, a diplomafilmemet olyan menekült gyerekekről szerettem volna forgatni, akik szülői támogatás nélkül, egyedül érkeztek Európába. Film aztán nem lett belőle, de elhatároztam, hogy a témával itthon is fogok foglalkozni. Így jutottam el egy magyar gyermekotthonba, ahol „kísérő nélküli menekült kiskorúakkal” foglalkoznak: itt ismerkedtem meg a hősnőmmel. Több száz kamasz között csak ketten voltak lányok. Majd 2015 augusztusa után a Keleti pályaudvaron kitört válság idején szinte minden fiatal elhagyta a gyermekotthont, nyugati országokban kerestek menedéket, ám Kafia úgy döntött, nem megy tovább. Ekkor határoztam el: ő lesz a filmem hősnője, innen indul a történet.

• Miért preferálja a megfigyelő dokumentumfilmes módszert? Előző filmje,

A monostor gyermekei, amelyet a bhutáni Arun Bhattaraival közösen rendezett az ázsiai országban élő buddhistákról, szintén interjú nélküli jelenetekből épül fel.

Egyik filmem sem teljesen megfigyelői dokumentumfilm. A monostor gyermekeiben is van olyan jelenet, ahol a szereplők közvetlenül a kamerába beszélnek, ahogy a Könnyű leckékben is. A Könnyű leckék esetében fontos volt, hogy tudatosítsam a nézőben a filmkészítési folyamatot. Érezni kell, hogy jelen vagyok

a helyzetekben, azokra gyakran hatással is vagyok. A film Kafia belső – hangstúdióban felvett – monológjaira épül, ami az édesanyjához címzett vallomása. Ez az ő ötlete volt egyébként.

• A dokumentumfilm alanya nem kerül szembe előítéletekkel, sem a környezete, sem a média nem szembesíti azzal, hogy a magyar lakosság jelentős része alapvetően elutasítóan közelít a menekültkérdéshez. Szándékosan apolitikusak a dokumentumfilmekben bemutatott situációk, kérdések?

A film egy integrációs folyamatról szól, amiben Kafát nagyon sok „segítő” vette körül. Az intézmények és a rendszer nem minden esetben működik hatékonyan és gyakran abszurd helyzeteket szül, ám benne az egyén maga dönt arról, miként viszonyul egy kiszolgáltatott személyhez, akármilyen is a politikai közhangulat. Ezeket a helyzeteket és árnyalatokat szerettem volna lencsevégre kapni.

• Előző két produkciója (A monostor gyermekei, Vasárnap ebéd) több nemzetközi filmfesztiválon megfordult, a Könnyű leckék pedig a Locarnói Nemzetközi Filmfesztivál Kritikusok Hete szekciójának versenyprogramjában debütált augusztusban. Mit jelent a kiemelt figyelem?

A monostor gyermekei, annak köszönhetően, hogy az Amszterdami Nemzetközi Dokumentumfilmfesztiválon (IDFA), Európa szakmailag legelismerőbb dokuseregszemléjén debütált, további fesztiválmeghívásokat kapott, nyáron pedig a japán mozikba is eljutott. A fesztiválmeghívás mindig jót tesz a filmek promóciójának, de a Könnyű leckék bemutatkozását mégiscsak a nézői reakciók miatt várjuk.

Könnyű leckék

(Mahdi Said Kafia)

AZ ELF PRODUCTIONS BEMUTATÓJA, OKTÓBER 11.

